

36 de stațiuni, este bine reprezentată în comparație cu alte țări vecine. Fără îndoială numărul acestora ar fi fost incomparabil mai mare dacă autorul n-ar fi încadrat o serie de descoperiri din etapele mai evoluate ale culturilor eneolitice de tip Sălcuța, Gumelnița și Cucuteni, în așa-zisa epocă a aramei „Kupferzeit” urmînd să fie tratate în volumul al III-lea al acestei opere. Desigur nu putem fi de acord cu scindarea acestor culturi perfect unitare în evoluția lor, atît prin sistemul de construcție al locuințelor, utilajul litic și de metal, cît mai ales, prin formele și ornamentația ceramicii.

Tot în acest capitol, cu ocazia prezentării descoperirilor din așezarea cucuteniană de la Trușești, autorul face și unele aprecieri cu privire la platformele de lut ars atît de caracteristice locuințelor acestei culturi. Pe bună dreptate, el consideră că arderea lor n-a fost făcută intenționat înainte de ridicarea pereților locuințelor, așa cum s-a susținut de către unii cercetători, ei acestea au rezultat în urma incendiului așezărilor (p. 474).

În ceea ce privește periodizarea, referitor la epoca tratată, autorul adoptă un punct de vedere deosebit de acela cunoscut și folosit în prezent de specialiștii români, cît și străini. Astfel, pentru neoliticul vechi din nord-estul Iugoslaviei și sud-vestul României, H. Müller-Karpe reține descoperirile de la Lepenski Vir urmate de etapele timpurii ale culturii Starčevo-Criș (I și II) corespunzătoare nivelurilor Karanovo I și II din Bulgaria (p. 90—91). Neoliticul mijlociu ar fi reprezentat, între Carpați și Balcani, de grupul de așezări de aspect Dudești, inclusiv de fazele Bolintineanu și Giulești respectiv Zănești în Moldova ale aceleiași culturi (p. 94). În aceeași perioadă în Transilvania și Moldova s-ar încadra fazele mai evoluate ale culturii Criș și ceramica liniară (p. 94—95), cultură caracteristică aceleiași perioade mijlocii a neoliticului central european (p. 115). Aceste culturi sau faze culturale, inclusiv cultura Hamangia din Dobrogea, ar corespunde grupei de așezări de tip Veselinovo (Karanovo III) de pe teritoriul Bulgariei încadrate în aceeași perioadă a neoliticului mijlociu (p. 96). Cît privește fazele tîrzii ale culturii Boian și Gumelnița timpurie (fazele A₁ și A₂), a căror evoluție, de la o fază la alta, ar fi neînteruptă (p. 103), sînt atribuite neoliticului tîrziu, ca și culturile Vinča-Turdaș, Vădastra, Preenuteni, Petrești și Cucuteni, numai faza A (p. 106). Fără a insista aici

asupra acestei periodizări, ca și asupra scindării culturale, ele nu pot fi acceptate fără unele rezerve. Aceste probleme ar putea fi discutate mai pe larg de-abia după apariția volumului al III-lea pe care o așteptăm cu mult interes. Fără îndoială acestea reprezintă puncte de vedere și ele nu diminuează cu nimic valoarea informativă și utilitatea acestei magnifice opere atît de necesară pentru cercetători, cadre didactice și studenți, care se ocupă cu studierea societății primitive, fapt pentru care o recomandăm cu căldură.

M. DINU

WILHELM ALBERT v. BRUNN, *Mitteldeutsche Hortfunde der jüngeren Bronzezeit*, Verlag Walter de Gruyter & Co, Berlin, 1968, 1 vol. text, 381 p., cu 15 figuri în text, 5 tabele și o anexă și 1 vol. de planșe cu 204 planșe și 22 de hărți

Literatura de specialitate privitoare la depozitele de bronzuri s-a îmbogățit în anul 1968 cu o lucrare fundamentală relativă la această categorie de descoperiri din Saxonia, Turingia și Saxonia-Anhalt din epoca mai nouă a bronzului, publicată de Wilhelm Albert v. Brunn în seria *Römisch-Germanische Forschungen* (vol. 29), editată de *Römisch-Germanische Kommission* a Institutului de arheologie german de la Frankfurt a. M.

Autorul, profesor la Universitatea din Giessen, din Republica Federală a Germaniei, este unul din cei mai buni cunoscători ai depozitelor de bronzuri din centrul Europei și estul Europei Centrale, inclusiv din țara noastră, în care s-a deplasat de două ori pentru documentare în legătură cu această problemă.

Volumul de față, început de autor încă din anii celui de-al doilea război mondial, se înscrie în seria de lucrări monografice cu privire la depozitele de bronzuri din Saxonia, Turingia și Saxonia-Anhalt, din care primul volum, relativ la depozitele din bronzul timpuriu din Saxonia și Turingia, l-a publicat în 1959 în Berlinul de est¹.

¹ Wilhelm Albert von Brunn, *Bronzezeitliche Hortfunde. Teil I. Die Hortfunde der frühen Bronzezeit aus Sachsen-Anhalt, Sachsen, Thüringen*, in *Schriften der Kommission für Vor- und Frühgeschichte*, vol. VII, Akademie Verlag, Berlin, 1959.

Conform explicațiilor date de autor în introducerea lucrării, cu privire la terminologia folosită, epoca mai nouă a bronzului corespunde cu perioadele 3 și 4 din clasificarea lui O. Montelius, precum și cu Bronzul D pînă la Hallstatt B 1 inclusiv, din sistemele cronologice ale lui P. Reinecke și H. Müller-Karpe.

De asemenea, privitor la corelațiile din această vreme ale depozitelor de bronzuri din Saxonia, Turingia și Saxonia-Anhalt, se arată că ele privesc atât descoperirile corespunzătoare din nord dintre Rin și Oder, cât și cele din centrul Europei, inclusiv regiunile estice ale Europei centrale. În ceea ce privește acestea din urmă, pentru prima dată ele sînt tratate în legătură strînsă cu cele din Europa centrală și nordică, stabilindu-se corelațiile dintre descoperirile de acest fel din regiunile respective.

În acest scop, autorul a acordat în primul rînd o atenție deosebită bogatelor descoperiri de depozite din estul Europei centrale, clasificîndu-le în funcție de principalele lor caracteristici, iar în al doilea rînd a stabilit relațiile culturale și cronologice dintre descoperirile de depozite și morminte din centrul Europei cu descoperirile corespunzătoare din zonele dunăreană și baltică.

Întrucît lucrarea se referă în primul rînd la depozitele de bronzuri din Saxonia, Turingia și Saxonia-Anhalt, autorul a luat în considerație, în capitolul introductiv, în care se ocupă și de istoricul cercetărilor, și descoperirile mai vechi, în număr restrîns din acest spațiu, corespunzătoare fazelor Montelius 1—2 și Reinecke B—C.

Cea mai mare atenție a acordat-o însă depozitelor de bronzuri și mormintelor din fazele Montelius 3 și 4 și Reinecke D-Hallstatt B 1, ocupîndu-se în mod special de cronologia depozitelor din spațiul cuprins între Dunărea mijlocie și Carpați, a mormintelor și depozitelor din zona de la nord de Alpi și Carpați și a depozitelor din centrul Germaniei, precum și de sincronizările cu descoperirile de acest fel din cercul nordic, după cum urmează: fazele Reinecke C/D și Montelius 2, D și Montelius 3 (jumătatea mai veche), Hallstatt A 1 și Montelius 3 (jumătatea mai nouă), Hallstatt A 2 și Montelius 4 (jumătatea mai veche) și Hallstatt B 1 și Montelius 4 (jumătatea mai nouă). Cu acest prilej, din punct de vedere metodologic, s-au luat în considerație tipurile de obiecte, răspîndirea și asocierile lor în morminte și depozite, s-au stabilit

provincii cultural-istorice și s-a scos în evidență importanța lor.

Din punct de vedere cronologic, autorul subliniind contrastul dintre cantitatea bronzurilor din inventarul mormintelor și depozitelor din Silezia, Saxonia și Turingia, pe de o parte, și Boemia, Moravia, Slovacia, Ungaria și Transilvania pe de altă parte, subliniază, pe drept cuvînt, dificultatea folosirii aceleiași sistem de periodizare, recte al lui H. Müller-Karpe pe care-l consideră cel mai bun, pentru clasificarea descoperirilor de bronzuri din aceste teritorii. În legătură cu această problemă, autorul consideră că pentru cronologia depozitelor din estul Europei centrale prezintă o mare importanță depozitele din regiunea Dunării mijlocii și a Transilvaniei, denumite după descoperirile caracteristice: Uriu-Domănești, Kisapáti-Lengyeltóti, Jászkarajenő-Uzsavölgy și Rohod-Szentes, corespunzătoare fazelor Bronz D și Hallstatt A 1, A 2 și B 1 din sistemul cronologic al lui H. Müller-Karpe, precum și seriilor Uriu-Domănești, Cincu-Suseni, Turia-Jupalnic și Moigrad-Tăuteu din clasificările cronologice ale lui I. Nestor, M. Petrescu-Dîmbovița și M. Rusu. Fundamentînd tipologic și cronologic aceste faze, autorul arată că nu este oportun a se generaliza denumirile acestor faze pentru clasificarea depozitelor din centrul și sud-estul Europei. În legătură cu această problemă, se observă în mod just, că trebuie avute în vedere particularitățile locale ale acestor descoperiri. Din acest punct de vedere, după autor, depozitele de bronzuri din Ungaria și Transilvania nu conțin asocieri de tipuri de obiecte clar despărțite cronologic, neputîndu-se delimita din acest motiv decît doar două faze clare, prima (Uriu-Domănești) și a patra (Rohod-Szentes), cu tipuri care se exclud, între ele intercalîndu-se două faze de tranziție, a doua (Kisapáti-Lengyeltóti) și a treia (Jászkarajenő-Uzsavölgy), în care încetează tipurile vechi și se formează altele noi.

În acest scop, se prezintă inventarul fiecărei faze, scoțîndu-se în evidență particularitățile distinctive ale uneltelor, armelor și podoabelor de bronz. Cu acest prilej se pun în discuție unele elemente noi, în ceea ce privește clasificarea tipologică și cronologică a unor categorii de obiecte, cum ar fi de exemplu celturile, secerile, brățările, fibulele ș.a.

Pentru a se evidenția mai clar succesiunea celor patru faze: Uriu-Domănești, Kisapáti-Lengyeltóti, Jászkarajenő-Uzsavölgy și Rohod-Szentes, autorul a întocmit

un tabel cu 39 de tipuri mai caracteristice, urmărind prezența acestora în cele mai importante și semnificative depozite publicate în parte și inedite. Cu toate că autorul recunoaște că acest tabel nu corespunde în întregime realității, totuși, după părerea lui, oferă posibilitatea de a se urmări o anumită succesiune de faze, detașându-se în mod clar fazele independente, precum și cele de tranziție. De asemenea, mai rezultă din acest tabel, ca și din studierea inventarului de bronzuri caracteristice, că între faza a II-a (Kisapáti-Lengyeltóti), din care datează și marile depozite-turnătorii din Transilvania din seria Cincu-Suseni din Hallstatt A 1 (Gușterița, Spălnaca II și Uioara) și faza a IV-a (Rohod-Szentes), corespunzătoare seriei Moigrad-Tăuteu din Hallstatt B 1, se intercalează faza III (Jászkarajenő-Uzsavölgy), echivalentă cu seria Turia-Jupalnic din Hallstatt A 2 din Transilvania. Autorul, discutând problema acestei faze intermediare, ajunge la concluzia că poate fi admisă, întrucât acum își fac apariția unele particularități noi ale obiectelor de bronz (indeosebi la culturi, vîrfuri de lance, fibule passementerie ș.a.), dispărînd în același timp altele mai vechi.

În legătură cu depozitele de bronzuri din cele patru faze sînt și listele depozitelor din spațiul cuprins între Dunărea mijlocie și Carpați, în care depozitele sînt menționate pe faze și în cadrul fiecărei faze alfabetice, cu indicații privitoare la muzeele în care se află și la literatura de bază. Este prima încercare de acest fel pentru tot spațiul est central-european, realizată de autor, pe baza unei documentări exhaustive, deosebit de atente, din literatura de specialitate și muzee, completată cu discuții purtate personal cu specialiștii din Ungaria și România. Cu toate dificultățile inerente unei asemenea lucrări, datorite, în cazul de față, și faptului că în Ungaria și Transilvania nu se pot delimita întotdeauna faze clare, în sensul că mai multe tipuri contemporane sînt înlocuite prin altele, totuși ea reprezintă, pentru spațiul respectiv, o încercare justificată de stabilire a seriilor depozitelor de bronzuri, care se succed în intervalul dintre Bronz D și Hallstatt B 1 inclusiv. La rîndul ei, în spațiul carpato-dunărean, seria din Bronz D poate cuprinde mai multe variante regionale².

² M. Petrescu-Dimbovița, *Quelques problèmes concernant les découvertes de pièces en bronze de la fin de l'âge du bronze en Roumanie*, în *Actes du VII Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Prague 21—27 août 1966, vol. I, Praga, 1970, p. 684 și urm.

Pentru omologarea acestor serii este necesară sincronizarea lor cu fazele corespunzătoare, stabilite pe baza cercetării așezărilor și necropolelor, ceea ce, în parte, s-a și realizat în ultima vreme.

Din acest punct de vedere, examinînd lista, pe faze, a depozitelor de pe teritoriul României, se constată, în genere, o concordanță între încadrările cronologice ale autorului și cele ale arheologilor români. De altfel, aceasta reiese și din lista depozitelor de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului publicată în 1963 de Mircea Rusu³, cu deosebirea că acesta din urmă, exceptînd prima serie Uriu-Domănești, dă alte denumiri seriilor următoare (Cincu-Suseni, Turia-Jupalnic, Moigrad-Tăuteu), punînd de acord clasificarea cronologică a depozitelor din Transilvania cu rezultatele cercetărilor lui I. Nestor, M. Petrescu-Dimbovița și M. Rusu, precum și cu acelea ale lui W. A. v. Brunn, cu care a discutat această problemă.

În ceea ce privește unele neconcordanțe, acestea se datoresc în cea mai mare parte dificultăților de încadrare cronologică a unor depozite din acest spațiu în fazele Bronz D sau Hallstatt A 1. Așa se explică încadrarea de către autor în Bronz D a depozitelor de la Cubulcut, Galoșpetrău, Popești, Șanț-Rodna Nouă și Sfăraș, în loc de Hallstatt A 1, cum considerăm că ar fi mai indicat, sau invers în Hallstatt A 1 depozitele de la Balsa și Corund în loc de Bronz D. Din aceleași motive, depozitele de la Ormeniș (nu Armeniș) și Petroșani sînt încadrate în Hallstatt A 2, în loc de Hallstatt A 1, cum pare mai probabil și depozitele de la Căpușu de Cîmpie și Finațe în Hallstatt B 1 în loc de Hallstatt A 2. În schimb, datarea de către autor a depozitului de la Birlad în Hallstatt A 2 în loc de Hallstatt B 2, cum rezultă, după părerea noastră, din asocierea pieselor de bronz cu cele două topoare de fier cu aripioare, este prea ridicată în timp pentru a putea fi admisă.

Tot în legătură cu această listă se mai pot face și alte cîteva observații. Astfel, depozitul de la Malnaș, datat de autor în Bronz D, se plasează mai curînd în seria depozitelor de fază neprecizată, iar depozitul de la Slimnic, datat în Hallstatt A 2, în seria acelorasi nesigure. De asemenea, menționăm că în ceea ce privește depozitele de la Petro-

³ Mircea Rusu, *Die Verbreitung der Bronzezeit in Transsilvanien von Ende der Bronzezeit in die mittlere Hallstattzeit*, în *Dacia*, N.S., VII, 1963, p. 177 și urm.

șani și Cluj, citate de autor ca datînd din fazele Hallstatt A 2 și B 1, mai provin din localitățile respective și alte depozite, și anume din Bronz D (Petroșani I), fază neprecizată (Cluj III) și din categoria nesigure (Petroșani III și Cluj II).

În afară de aceasta, depozitul de la Orșova, datat de autor în Hallstatt A 2, provine de fapt de la Jupalnic, localitate componentă a orașului Orșova. De asemenea, relativ la depozitul de la Păuliș, datat de autor în Hallstatt B 1, credem că este vorba mai curînd de descoperiri izolate de bronzuri și nu de un depozit.

În fine, depozitele de la Jamu Mare, care este în realitate de la Jamu Mic, și Carlsdorf (Hallstatt A 2), considerate de autor, de altfel ca și de Mircea Rusu, ca fiind din jud. Timiș, provin în realitate din Voivodina⁴.

Trecînd asupra acestor mici neconcordanțe și erori, listele respective sînt deosebit de utile, trebuînd să fie avute în vedere de autorii unor lucrări speciale relative la răspîndirea și cronologia depozitelor de bronzuri din spațiul est central-european. La fel de utilă este pentru aceste cercetări și lista depozitelor din Ucraina transcarpatică și subcarpatică.

În afară de cronologie, o atenție deosebită a fost acordată de autor și tipurilor de unelte, arme și obiecte de podoabă din depozitele din Saxonia, Turingia și Saxonia-Anhalt, precupîndu-l în mod special răspîndirea, clasificarea tipologică și regională, precum și funcția tipurilor caracteristice de bronzuri din acest spațiu, ca și comparația acestora cu acelea din regiunile vecine, pentru o mai bună încadrare a lor cultural-istorică. Cu acest prilej l-au preocupat în mod special garniturile de podoabă și asocierile lor cu alte obiecte în mormintele și depozitele din spațiul respectiv, întocmind pentru acestea din urmă liste, pe categorii de obiecte, și hărți deosebit de sugestive, cu ajutorul cărora s-au reliefat grupele regionale de depozite cu anumite particularități în ceea ce privește asocierea de piese din inventarul lor.

Relativ la aceste grupe regionale, autorul, într-un capitol aparte, scoate în evidență importanța cartării tipurilor caracteristice de

⁴ La aceste rezultate s-a ajuns în urma informațiilor obținute de la Rastko Rašajski, directorul Muzeului din Vršac, care are în pregătire un corpus al depozitelor de bronzuri de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Voivodina, precum și din consultarea literaturii de specialitate.

obiecte, operație pe care o consideră tot atît de indispensabilă ca și clasificarea cronologică, cu ajutorul căreia se pot stabili aceste grupe sau chiar provincii culturale.

În ultimul capitol al cărții privitor la aspectul cultural-istoric, se discută următoarele probleme: semnificația depozitelor de bronzuri, cultura metalului din Bronz D pînă în Hallstatt B 1 inclusiv în Saxonia, Turingia, Saxonia-Anhalt și estul Europei centrale, semnificația grupelor regionale și a culturii bronzului nordic.

În ceea ce privește problema semnificației depozitelor de bronzuri, rezultă cu pregnanță importanța cunoașterii cu exactitate ale condițiilor de găsire ale fiecărui depozit în parte, precum și a conținutului lui, pentru ca în funcție de acestea să se precizeze categoria de depozite din care face parte. În legătură cu această problemă, autorul este sceptic față de teza lui P. Reinecke și a adepților săi, adoptată și de unii arheologi români, potrivit căreia depozitele de bronzuri ar fi fost îngropate numai în vremuri de neliniște, întrucît, ținînd seama de condițiile lor de găsire, sînt posibile și alte explicații, de ordin religios (depozite votive), în special în zona nordică, unde unele depozite au fost interpretate ca ofrande.

Deosebit de semnificative sînt și tezele relative la caracteristicile metalurgiei bronzului din spațiul respectiv și estul Europei centrale, în care se discută, printre altele, problema atelierelor și produselor lor din acest spațiu, precum și raporturile dintre tipurile de obiecte de bronz din această zonă și acelea din nord, dintre Rin și Oder.

La fel, interesează și constatările autorului cu privire la caracteristicile și semnificația grupelor regionale de bronzuri, deosebind regiunile nordice, în care predomină armele și obiectele de podoabă, de cele dunărene, în care sînt de obicei frecvente uneltele grele de bronz.

În fine, în ceea ce privește cultura bronzului nordic, autorul scoate în evidență faptul că metalul, ajuns aici dinspre sud, a fost altfel prețuit, fiind considerat o materie deosebită, ca de exemplu chihlimbarul în sud.

În continuare, sînt incluse în volum 68 de liste de răspîndire ale unor tipuri de unelte, arme și obiecte de podoabă, precum și ale unor depozite, după care urmează listele depozitelor și mormintelor din zona cercetată, pe faze, precum și catalogul a 243 de depozite, conținînd date precise și

literatura principală respectivă, însoțit de o hartă a depozitelor din această zonă.

În fine, doi indici, dintre care unul de obiecte și tipuri și altul de locuri, completează această valoroasă lucrare, fiind deosebit de utili pentru toți cei care doresc să se documenteze în problemele respective.

Tot atât de util este și volumul cu planșe și hărți, remarcabil prin tehnica superioară a graficeii.

M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA

BERNHARD HÄNSEL, *Beiträge zur Chronologie der mittleren Bronzezeit in Carpatenbecken*, Rudolf Habelt Verlag GmbH — Bonn, 1968; 1 vol. text; 170 p. și 4 fig.; 1 vol. planșe cu 58 pl., 30 de hărți și 14 tabele cronologice

În seria lucrărilor de sinteză apărute în ultimul deceniu consacrate principalelor probleme ale epocii bronzului european se înscriu și cele două volume elaborate de B. Hänsel, sub îndrumarea prof. Vl. Milojević, referitoare la cronologia Bronzului mijlociu din bazinul carpatic, apărută în colecția Institutului de pre- și protoistorie a Universității din Heidelberg, vol. 7 și 8.

Disponind, pe de o parte, de un bogat material factual acumulat prin cercetările arheologice efectuate în ultimele decenii în spațiul cuprins între Dunărea mijlocie și Carpați și, pe de altă parte, de valorificările acestui material prin lucrări de caracter special sau de sinteză, B. Hänsel are meritul de a fi prezentat succint concluziile esențiale referitoare la cronologia Bronzului mijlociu care se desprind în stadiul actual al cercetării zonei Dunării mijlocii și Carpați.

În acest sens menționăm că folosind principalele date din conținutul lucrărilor A. Mozsolics, St. Foltiny, I. Bóna, Vl. Milojević, R. Hachmann, H. Müller-Karpe, Fr. Holste, N. Kalicz, R. Pittioni, M. Garašanin, A. Točík etc., autorul a întocmit un studiu de sinteză avînd la bază doar concluziile la care s-a ajuns în prezent, fără a se mai opri la argumentele numeroase ce au permis formularea lor. În acest fel au fost eliminate o serie de ipoteze colaterale și uneori contradictorii care ar fi îngreunat lectura studiului și ar fi estompat însăși concluziile principale ce se desprind în stadiul actual al cercetării

epocii bronzului din zona Dunării mijlocii și Carpați. De asemenea, ținînd seama de faptul că autorul s-a străduit să nu repete inutil date deja cunoscute, studiul se remarcă prin concizie și claritate.

Astfel, în partea I, consacrată prezentații principalelor elemente care constituie punctele de reper pentru stabilirea cronologiei absolute și relative, se observă o grupare a datelor arheologice pe probleme cu un conținut precis.

În acest sens, am putea considera că primele 19 pagini constituie capitolul introductiv, în care sînt enunțate și relevate pe de o parte aspectele mai dificile ale cercetării și pe de altă parte sînt evidențiate realele rezultate de pînă acum. Cu alte cuvinte, acest mic capitol scoate în prim plan stadiul la care s-a ajuns în cercetarea celei de-a II-a perioade a epocii bronzului din spațiul cuprins între Dunărea mijlocie și Carpați, cît și implicațiile ce survin prin integrarea culturii materiale din această zonă într-un context mai larg.

Capitolul al II-lea conține o prezentare succintă a datelor ce permit stabilirea sincronizării elementelor de cultură materială și a punctelor de reper pentru determinarea cronologiei absolute și relative. Pentru a reliefa cu claritate principalele jaloane pe care se fundamentează încadrarea cronologică sînt prezentate aici în cadrul unor mici subcapitole obiectele din metal, ca arme și unelte, apoi podoabe (ace, brățări, inele de buclă etc.) și în sfîrșit, un subcapitol consacrat ceramicii, insistîndu-se mai ales asupra descoperirilor care constituie așa-zise „complexe închise”. La capitolul ceramică însă sînt analizate trăsăturile specifice, ținîndu-se seama de caracteristicile ei pe anumite microzone geografice. Subîmpărțirea capitolului ceramică nu a fost făcută arbitrar, ci a fost determinată de prezența unor grupe de populație bine distincte, a căror cultură materială conține la rîndul ei un bogat repertoriu de forme ceramice și o gamă variată de motive decorative, specifice fiecărei culturi în parte.

În sfîrșit, în încheiere un mic capitol, ca și cel introductiv, este consacrat de astă dată unor considerații generale referitoare la etapele de evoluție ale celei de-a II-a perioade a epocii bronzului din zona Dunării mijlocii. În acest sens, pentru prima etapă a Bronzului mijlociu, B. Hänsel scoate în evidență, pe de o parte, persistența unor prototipuri de obiecte de bronz semnalate în perioada